

PREPOZICE A KONJUNKCE

PREPOZICE A KONJUNKCE – OBECNÁ CHARAKTERISTIKA V ČJ

- **Prepozice (předložky)** – neohebný neplnovýznamový slovní druh, pomáhají vytvářet fráze a modifikovat vztahy mezi větnými členy (samy o sobě větnými členy nejsou). Vyjadřují místní, časové a kauzální (příčinné, důsledkové a účelové) vztahy. Dělíme je na *primární/původní* (na, v, do, z, k, u aj.) a *sekundární/nepůvodní* (kolem, díky, kvůli aj.).
- **Konjunkce (spojky)** – neohebný slovní druh, který spojuje větné členy nebo věty, vyjadřují mluvnický a významový poměr vět nebo větných členů. Dělíme je na *souřadící* (a, i, ani, ale, nebo, proto aj.) a *podřadící* (aby, než, když, protože, pokud aj.).

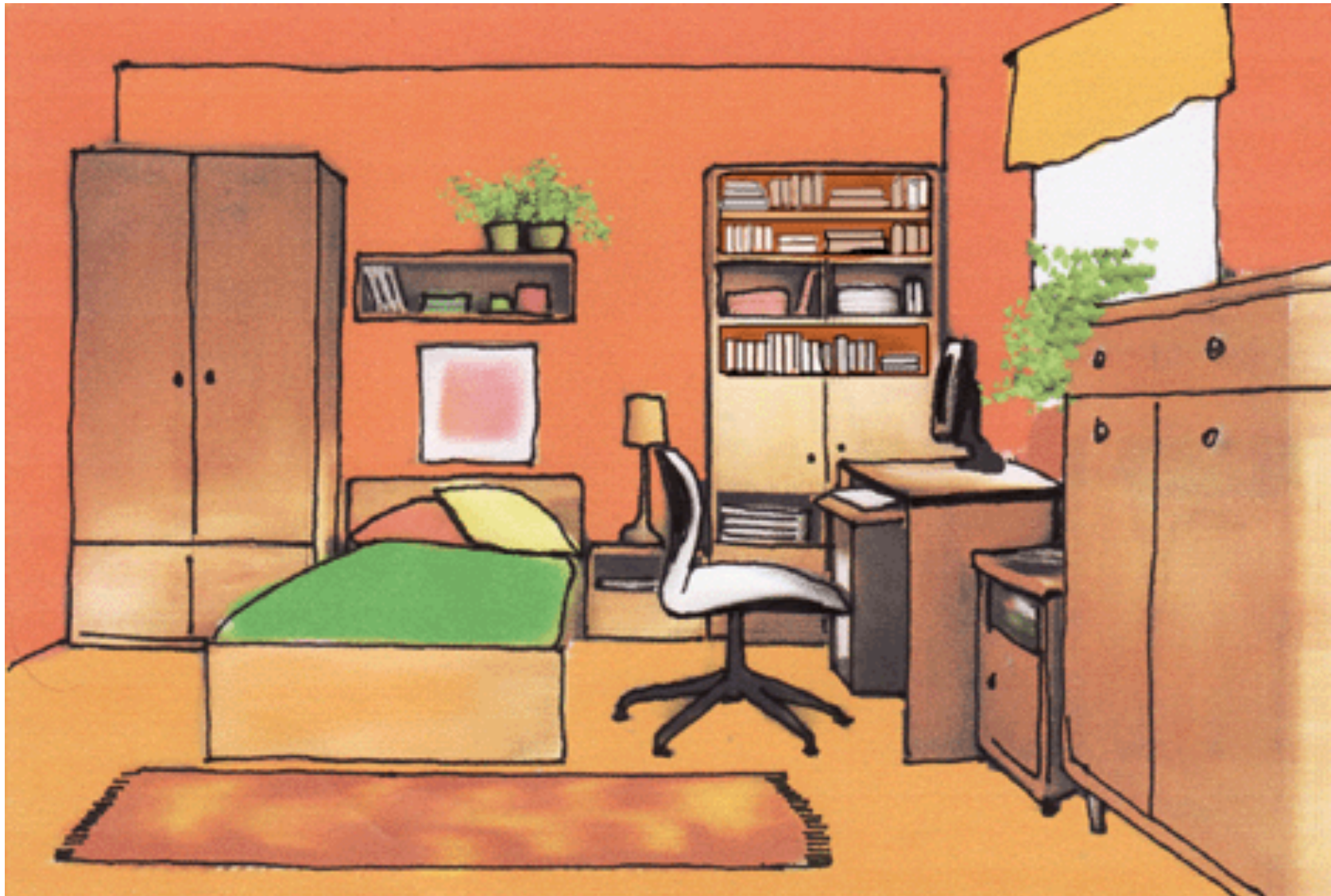
PREPOZICE A KONJUNKCE V ČZJ

- Vzhledem k vizuálně-motorické povaze znakového jazyka jsou předložky v ČZJ vyjadřovány pomocí trojdimenzionálního artikulačního prostoru. V tomto prostoru lze jednoduše, rychle a velmi detailně popsat nejen předložkové vazby mezi jednotlivými subjekty, ale i vlastnosti daných subjektů.
- Pro vyjádření prostorových/místních vztahů v ČZJ využíváme **mimetickou deskripci** (vizualizaci prostoru).
- Tímto způsobem využití prostoru se podílíme na gramatice – morfologii znaků, syntaxi i sémantice.
- Př. prostorový vztah *pes v boudě* – 1) vyjádříme nejprve znakem odpovídajícím na otázku kde? (bouda + klasifikátorem tvaru můžeme zároveň popsat vzhled boudy), 2) znak pro předmět odpovídající na otázku kdo, co? (pes), 3) pomocí proformy umístíme do prostoru tak, aby uspořádání znaku pro místo (bouda) a znaku pro umístující předmět (pes) odpovídalo realitě, kterou chceme sdělit (pes v boudě).

PREPOZICE A KONJUNKCE V ČZJ

- Spojovací výrazy bývají v ČZJ často vyjádřeny různými způsoby. Např. spojka *a* může být vyjádřena pomocí postupného výčtu předmětů (jablka, hrušky a pomeranče), příp. inkorporací (já a ty = my dva) aj. Spojka *i* lze vyjádřit znakem *také*. Běžně se v ČZJ užívají i spojky *nebo, ale, proto, pokud* aj.
- V případě složitějších spojek se častěji užívají zástupné znaky (např. *protože* – znak *důvod*). Spojky jako *přestože, poněvadž, totiž, tudíž, jenže* aj. se v ČZJ běžně neužívají a vztahy, které dané spojky znázorňují, se opisují (např. Přestože pršelo, šli jsme na procházku. = Venku prší, nevadí, my bylo procházka.).
- Důležité je dodržet **kohezi** (formální spojitost vět a textových jednotek) a **koherenci** (významová soudržnost textu/obsahu) sdělení! (= popisovat věci a jevy tak, aby celkové sdělení bylo logicky uspořádané a dávalo adresátovi smysl).

POPIS PŘEDMĚTŮ V MÍSTNOSTI

POPIS ZVÍŘAT NA STATKU

POPIS MĚSTA

POPIS LIDÍ

POUŽITÉ ZDROJE

- HOLUBOVÁ, M. *Prostor v českém znakovém jazyce* [online]. [cit. 2021-11-29]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/42-prostor-v-ceskem-znakovem-jazyce>.
- KARLÍK, P., NEKULA, M., PLESKALOVÁ, J. (eds.) a kol. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-484-X.
- LANGER, Jiří. *Znakové systémy v komunikaci neslyšících*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. Studijní opory. ISBN 978-80-244-3746-0.
- OKROUHLÍKOVÁ, Lenka a Petra SLÁNSKÁ BÍMOVÁ. *Rysy přirozených jazyků: český znakový jazyk jako přirozený jazyk ; Lexikografie : slovníky českého znakového jazyka*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, c2008. ISBN 978-80-87153-47-5.
- SERVUSOVÁ, Jana. *Kontrastivní lingvistika - český jazyk x český znakový jazyk. 2., opr. vyd.* Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, c2008. ISBN 978-80-87218-30-3.